

Formuojant Europos aukštojo mokslo erdvę

Atsakingų už aukštąjį mokslą Europos ministrų rezoliucija, priimta 2001 m. gegužės 19 d. Prahoje įvykusiame susitikime

Praėjus dvejiems metams nuo to laiko, kai buvo pasirašyta Bolonijos deklaracija ir trejiems metams po Sorbonos deklaracijos, Europos ministrai, atsakingi už aukštąjį mokslą (atstovaujantys 32 signatarus), susirinko Prahoje, apžvelgti tai, kas yra nuveikta bei pasiekta ir numatyti ateinančių metų veiklos kryptis bei prioritetus. Ministrai dar kartą patvirtino, kad būtina iki 2010 metų įsteigti bendrą Europos aukštojo mokslo erdvę.

Susitikimo metu ministrai išklause pranešimą apie nuveiktus darbus po Bolonijos deklaracijos. Šis pranešimas supažindino su tuo, kad Bolonijos deklaracijoje atsispindintys tikslai plačiai pripažįstami ir jų pagrindu vystomas bei plėtojamas aukštasis mokslas daugumoje šalių. Ministrai patvirtino, kad turi būti tęsiamas darbas, leidžiantis vystyti dėstytojų, studentų, mokslininkų ir administracijos darbuotojų mobilumą, kuris sudaro sąlygas Europos aukštojo mokslo erdvėje vykti įvairiems integraciniams procesams, tame tarpe demokratijos vertybių plėtrai, kultūrų ir kalbų įvairovės vystymui, aukštojo mokslo sistemų įvairovės plėtotei.

Susitikimo metu buvo atkreiptas ypatingas dėmesys į:

- Europos aukštojo mokslo institucijų konvencijos nuostatas, atskleistas Salamankoje kovo 29-31 dienomis;
- Europos studentų konvencijos, priimtose Goteburge kovo 24-25 dienomis rekomendacijas;
- Europos universitetų asociacijos ir Europos studentų nacionalinių sąjungų aktyvią veiklą įgyvendinant Bolonijos deklaracijos išskeltus uždavinius;
- Europos komisijos konstruktyvią paramą.

Ministrai pastebėjo, kad vyksta intensyvus darbas sietinas su:

- akademinį laipsnių struktūrą;
- kokybės užtikrinimu;
- nuolatinio mokymosi tarptautinio lygmens sąlygų kūryba.

Bolonijos proceso uždavinių įgyvendinimas

Aukštojo mokslo erdvė - tai sąlyga sustiprinti aukštojo mokslo patrauklumą ir konkurencyvumą Europoje. Aukštasis mokslas turi būti pripažįstamas kaip visuomeninė vertybė. už kurią visuomenė buvo, yra ir bus atsakinga, ir kad studentai yra pilnateisiai aukštojo mokslo bendruomenės nariai. Šiomis nuostatomis, susijusiomis su Bolonijos deklaracija, ministrai pateikė tokius tolimesnės veiklos komentarus:

1. Suprantamų ir palyginamų akademinį laipsnių sistemos pritaikymas.

Ministrai pasisakė už tai, kad universitetai ir kitos aukštosios mokyklos pasinaudotų jau esama nacionaline teisėtvarkos sistema ir Europos priemonėmis tam, kad palengvintų akademinį ir profesinį studijų kursų pripažinimą, turint mintyje laipsnius ir kitus kurso baigimą liudijančius apdovanojimus. Svarbu, kad kurso baigimo liudijimai leistų efektyviai juos pritaikyti įvairiose Europos šalyse, tai yra, kad jie žymėtų įmanomas palyginti kvalifikacijas, kompetencijas ir darbo įgūdžius. Ministrai paminėjo tokias organizacijas, kaip NARIC ir ENIC, kurios leidžia plėsti kvalifikacijų įvairovę ir pripažinimą instituciniame, nacionaliniame ir Europos lygmeniu.

2. Dviejų pakopų aukštojo mokslo sistemos plėtra.

Ministrai pastebėjo, kad tolesnės laipsnių sistemos tikslas įvesti dviejų pagrindinių ciklų studijas: bakaluro ir magistratūros. Kai kurios šalys jau pritaikė šią struktūrą, kitose šalyse apie tai yra diskutuojama. Svarbu pastebėti, kad daugelyje šalių bakaluro ir magistratūros laipsniai arba jiems prilyginami dviejų ciklų laipsniai gali būti įgyti universitetuose arba kitose aukštojo

mokslo institucijose. Programos vedančios į laipsnius, gali būti ir turi būti įvairios, tenkinančios individualiuosius visuomenės, akademinės bendruomenės ir darbo rinkos poreikius.

3. Kreditų sistemos įsteigimas.

Ministrai pabrėžė, kad siekiant didesnio lankstumo studijų procese ir kvalifikacijose turėtų būti pritaikyta bendrieji kvalifikacijų pagrindai, kurie atitiktų kreditų sistemą (tokią kaip, pvz., Europos kreditų perkėlimo sistema arba panašią), leidžiančią kaupti kreditus, perkelti juos iš vienos aukštosios mokyklos į kitą, ten juos pripažįstant ir užskaitant. Tokia kreditų sistema kartu su kokybės užtikrinimo sistemomis žymiai palengvintų studentų pastangas susirasti darbą Europos rinkoje. Ji kartu sustiprintų aukštojo mokslo patrauklumą ir konkurencyvumą.

4. Mobilumo plėtra.

Ministrai pabrėžė, kad mobilumo sąlygų gerinimas yra vienas iš svarbiausių tikslų, kuriuos iškelia Bolonijos deklaracija. Tam reikalinga pašalinti visas kliūtis, trukdančias laisvą studentų, dėstytojų, mokslininkų ir administracijos darbuotojų judėjimą. Šia prasme buvo pabrėžtas Europos bendrijos programų vaidmuo ir Europos tarybos parengtas Mobilumo plėtros planas, priimtas Nicoje 2000 m.

5. Europos kooperacijos plėtra užtikrinant kokybę.

Ministrai pripažino, kad kokybės užtikrinimo sistemos vaidina svarbų vaidmenį siekiant aukštų kokybės standartų ir plėtojant sąlygas, leidžiančias palyginti Europos aukštosiose mokyklose teikiamas kvalifikacijas. Jie taip pat pabrėžė būtinybę glaudžiau bendradarbiauti, labiau pasitikėti kokybės vertinimo ir (arba) akreditacijos mechanizmais (įvairiose šalyse) siekiant užtikrinti studijų kokybę ir pripažinti kvalifikacijas. Ministrai pakvietė universitetus ir kitas aukštąsias mokyklas skleisti gerą patirtį, rengti kokybės užtikrinimo sistemų projektus, steigti tokias kokybės užtikrinimo sistemas, kurios būtų visiems priimtinos.

Ministrai taip pat pakvietė universitetus ir kitas aukštąsias mokyklas, nacionalines valdymo institucijas, Europos aukštojo mokslo kokybės užtikrinimo tinklą (European Network of Quality assurance - ENQA) bendradarbiauti su panašiomis institucijomis, kurios nėra ENQA narės, įsteigti bendras organizacijas, skleisti pažangią patirtį.

6. Europos dimensijų plėtra aukštajame moksle.

Tam, kad būtų galima skatinti Europos dimensijų aukštajame moksle ir padidinti įsidarbinimo galimybes aukštųjų mokyklų absolventams Europoje, ministrai pakvietė aukštąsias kurti ir taikyti studijų programas, kursus ir modulius, pasižyminčius europinio lygmens turiniu. Tai ypač sietina su laipsnius teikiančiomis jungtinėmis studijų programomis, kursais ir moduliais, kuriuos teikia kelios institucijos iš skirtingų šalių, tačiau studentai įgyja jungtinius laipsnius.

Be minėtų aspektų ministrai pabrėžė:

- 1. Nuolatinio mokymosi svarbą,** nurodydami, kad ateities Europos pagrindus apibūdina žinių ekonomikos, žinių visuomenės ir mokymosi per visą gyvenimą strategijos. Todėl svarbu priimti naujų technologijų ir konkurencinės rinkos metamus iššūkius, plėtoti socialinę vienovę ir lygias galimybes, gerinti gyvenimo kokybę.
- 2. Studentų indėlį** kuriant Europos aukštojo mokslo erdvę. Aukštosiose mokyklose ypač svarbu studijų kokybė. Ji turi būti kaip fundamentalioji sąlyga, leidžianti skleisti pasitikėjimui, mobilumui, adekvatumui ir Europos aukštojo mokslo patrauklumui. Akademinė kokybė taip pat turi atitikti darbo rinkos paklausą ir užtikrinti įsidarbinimo absolventams galimybes. Todėl studentai turėtų būti įtraukti į aukštojo mokslo organizacines struktūras, jie turi turėti teisę dalyvauti formuojant aukštojo mokslo turinį. Ministrai taip pat pabrėžė studentų poreikį mobilumui vystant socialinę dimensiją Bolonijos procese.

Kaip pagerinti Europos aukštojo mokslo erdvės patrauklumą

Ministrai sutarė, kad Europos aukštojo mokslo patrauklumas turi būti stiprinamas tiek Europos, tiek ir kitų pasaulio kontinentų studentams. Svarbiausia parinkti sąlygas Europos aukštojo mokslo laipsnių palyginamumui. Tai gali būti atlikta:

- sukūrus bendrąjį kvalifikacijų tinklą;
- suformavus skaidrius kokybės užtikrinimo ir akreditacijos/sertifikacijos mechanizmus;
- sustiprinus informacinės sklaidos paslaugas;
- pagerinus aukštojo mokslo ir mokslinių tyrimų kokybę.

Ateities darbai

Ministrai įsipareigoja tęsti savo kooperaciją siekiant užsibrėžtų tikslų, kurie buvo išskelti Bolonijos deklaracijos: veiklos pagrindu pripažįstant tai, kas visiems yra bendra, išgaunant kuo daugiau naudą iš skirtingų kultūrų. Turėtų būti stiprinamas tarpvyriausybinių lygmenų bendradarbiavimas ir besitęsiantis dialogas tarp Europos universitetų, kitų aukštojo mokslo institucijų, studentų organizacijų.

Ministrai pakvietė ir naujus narius įsiliesti į Bolonijos procesą, po to kai buvo gauti pareiškimai iš ministrų, atstovaujančių šalis Sokrato ir Leonardo da Vinči, Tempus programose. Buvo priimti Kroatijos, Kipro ir Turkijos pareiškimai.

Ministrai nusprendė, kad naujasis susitikimas įvyks antroje 2003 m. pusėje Berlyne. Jame bus aptariami laimėjimai ir numatomi darbo prioritetai ateinantiems etapams. Jie pabrėžė poreikį struktūrizuoti Europos aukštojo mokslo erdvės kūrybinę veiklą, suburiant dvi grupes: vykdomąją (follow up) ir parengiamąją (preparatory). Vykdomąją grupę turėtų sudaryti visų šalių-signtarių atstovai, naujos dalyvės ir Europos komisija. Šiai grupei turėtų vadovauti Europos Sąjungos prezidentija (Presidency - šalis, kuri tuo metu vadovauja ES). Parengiamąją grupę turėtų sudaryti atstovai iš tų šalių, kuriose buvo anksčiau rengiami ministeriniai susitikimai ir kuriose numatomas rengti sekantis ministerijų susitikimas, dvi Europos Sąjungos narės - valstybės ir dvi valstybės, neįeinančios į ES sudėtį; šiuos keturis paskutiniuosius atstovus rinks vykdomoji grupė. ES prezidentija ir Europos komisija taip pat turi būti įtrauktos į parengiamąją grupę. Parengiamajai grupei vadovaus tos šalies atstovas, kurioje vyks sekantis ministerinis susitikimas.

Europos universitetų asociacija, Europos aukštojo mokslo institucijų asociacija, Europos nacionalinės studentų sąjungos ir Europos taryba turėtų gauti nuolatinę konsultacinę paramą dėl Bolonijos proceso darbų.

Ministrai paskatino vykdomąją grupę surengti seminarus tokiomis temomis:

- kooperacija kokybės užtikrinimo ir akreditavimo srityje;
- kvalifikacijų pripažinimo problemos ir kreditų taikymas Bolonijos procese;
- jungtinių aukštojo mokslo laipsnių vystymas;
- socialinė dimensija, ypač mobilumo kliūtys ir Bolonijos proceso ekspansija (plėtimas ir plitimas);
- nuolatinis mokymasis;
- studentų indėlis plėtojant šiuolaikinį aukštąjį mokslą.